

הגרמני בעל הכלבים והשומ מעדיץ את צה"ל ואת בגין -

אנשי ההגנה הלשינו על פליטים יהודיים בלתי-מאורגנים - רק

התעודות המזוייפות נראו כאמיתיות - מאחרי הקלעים של הסידרה

גדד: עסקים של

שוק בתחת

הפרק ה-15 של עמוד האש מציג תחת הכותרת החמה אלף (1946-1945), מצב חדשי, ובו מתברר כי הניצחון על גרמניה הנאצית לא שם קץ לתלאותיהם של היהודים.

הזרוע הצבאית של התנועה הציונית מארגנת בריחה של יהודים ממיזרח-אירופה למחנות-עקורים בגרמניה, אלא שרשום מדינה אינה מוכנה להעניק בית או מולדת ליהודים העקורים. ממשלת-הלייבר, שעלתה לשלטון בבריטניה, אינה מוכנה להעניק רשות לעלייתם של העקורים לארץ-ישראל. ההגנה עושה הסכם עם יריביה מאתמול, אצל ולח, ויחידיו הם יוצאים, תחת הכותרת, "תנועת המרי העברי", למאבק מזויין בשלטון הבריטי.

הוועדה האנגלו-אמריקאית, שנשלחה לחקור את בעיות ארץ-ישראל והעקורים היהודיים, רואה את הארץ, לא כבעייה אלא כפיתרון (גילסת ריצ'רד קרוסמן) וממליצה להכניס לארץ-ישראל את מאה אלף העקורים היהודיים. המלצות אלה, שבחן תומך בהתלהבות הנשיא האמריקאי החדש, הרי טרומן, נדחת במוטת-רוח על-ידי שר-החוץ הבריטי, ארנסט בוויין.

עלית-דם

אחרי השואה

השואה הנוראה, שהתחוללה על אירופה ועל יהודיה, לא הביאה לקחים כלשהם. למרות שיחרור אירופה הסיר את הלוט מעל לאסונם של היהודים, עדיין היה דמם הפקר בכמה ארצות. מודל ישיר לכישלון השיקום של יהודים באירופה מצוי בפ"ר לין של אחרי המלחמה.

על הניסיון לשקם את היהדות המפוררת ביותר מהימים אשר קדמו למלחמה העולמית השנייה, ועל החומר המצולם והמתועד על-ידי מספר עורך הסידרה, יגאל לוסין: "את רוב התצלומים, שבהם נראית ורשה, עם הריבוע היהודי שלה, מייד אחרי המלחמה העולמית, מצאנו בארכיון ראד בהרי-צופים. מצויים בו ארכיון זה קטעי סרטים רבים, המתארים את הניסיון שנעשה לשקם את החיים התרבותיים היהודיים בוורשה. אלה הם ברובם סרטים שהביא ארצה הבמאי היהודי-פולני נתן גרוס. הוא עשה סרטים בוורשה, ואחרי-כך עלה ארצה והיה ממקימי תעשיית-הקולנוע כאן. הם משקפים את ניסיון השיקום התרבותי. לפני המלחמה העולמית היתה בוורשה תעשייה של סרטים יהודיים, שרק תעשיית הסרטים היהודיים בניו-יורק היתה גדולה ממנה."

על אותו ניסיון, להחזיר את עטרת היהדות הפולנית ליושנה" עמדו אנשי הבונד, התנועה הסוציאליסטית שדגלה בלאומיות יהודית בגולה, אך שהתנגדה לציונות. המציאות לא עלתה בקנה-אחד עם האידיאלוגיה של היהודים הקומי-ניסטיים, והאנטי-שמיות לא פחתה במישור הקומוניסטי שהונהג בפולין.

לוסין: "הסיפור שלנו אומר מהכתיבה הציונית כי החוזרים ממחנות היכוח

וההשמדה ניסו להתמקם בפולין, ושם הם נתקלו באנטי-שמיות שהיתה, לעיתים, קשה אף מהאנטי-שמיות אשר קדמה לשואה. השיא של הכיעור האנטי-שמי, "כל מאמצי הממשלה הפולנית להילחם באנטי-שמיות על-ידי מישפטים צבאיים, ואפילו פסקי-דין מוות, לא הועילו. בין נובמבר 1944 ואוקטובר 1945 נרצחו, לפי סיכום מס' 351 יהודים ברחבי פולין.

"אחד משיאי האנטי-שמיות החדשה היה הפוגרום בעיירה קילצי, שבו מצאו את מותם 41 יהודים, ועוד עשרות נפצעו. סיפור המעשה נראה כאילו התרחש בימי-הבניים. בר' ביולי סיפר ילד פולני בן תשע, כי נחטף והובל אל בית הוועד היהודי, ושם ראה כיצד יהודים רוצחים ילדים לצורכי פולחן. המיטרה המקורית מית יצאה אל בית הוועד כדי לבדוק את המתרחש בו. בינתיים התאסף המון, אשר שמע שוב ושוב את הסיפור מסמריה-שיער מפי הילד. הרוחות השתלחבו, ואנשים מזויינים באבנים, במקלות ובסכינים התפרצו לתוך הבניין, כשהם מכים והורגים גם באכזריות כל מי שנמצא בתוכו.

"לצורך פיענוח מה שהתחולל בפולין באותם ימים חיפשו עדות של יהודי מתבולל מאותה תקופה. יהודי קומוניסט אשר העדיף את הקומוניזם על יהדותו, חיפשנו משהו כמו ברמן*, שאמר באר-תה תקופה לרב דויד כהנא, אם אתה סבור שאני יהודי - הרי אתה טועה. האבא האמא שלי היו יהודים, ואני עובד עכשיו בשביל האידיאה שלי בוורשה. מהר אני יכול לשבת בפסקין, ומחר רתיים בניו-יורק, ובעוד שבוע אני יכול לשבת גם בפראג. הכל בשביל הרעיון הגדול הנצחי, שפעם ינצח וישלוט על העולם כולו. לבסוף מצאנו קומוניסט כזה, סטניסלב יהושע ויגודסקי**."

"לא תפחידונו"

אחד הקטעים המרגשים ביותר במאה אלף הוא שיחזור של גניבת הגבולות באירופה, הפרק המסואר והדרמטי של יחידת טייטיבי***, שבו העבירו אנשי הבריגדה היהודית וההגנה את מאה אלף העקורים ממקום למקום, בהתאם לצרכיהם.

לוסין: "יש סרט אחד שהיינו בעיקר-בותיו, ולא הצלחנו לקבל. זה נמצא בר-סירטו של חיים גורי, היס האחרון. אנח-

* אחיו של אדולף ברמן, בעבר ח"כ של מפ"ם ומ"י. ברמן זה היה מפקד המיטרה החשאית הקומוניסטית בוורשה.

** עיתונאי אשר עיטו שימש את השיירות החשאיות הקומוניסטיות בפולין, מאז המלחמה ועד למחצית שנות ה-60.

*** מילת-צופן שנגזרה מראשי-התיבות של שתי מילים ערביות ומילה באידיש: "תילחם חזק געשעפטען" (נטקים של שק בתחת). האותיות TTG נראו כראשי-התיבות של יחידה בריטית אופיינית, והן הופיעו על תעודות צבאיות מזוייפות רבות.

על סירטו של לויין מוסיף מפיץ עמוד האש, יעקב איזנמן: "בעניין הזכויות של הסרט התברר לנו סיפור מעניין. כאשר היה לוסין בארצות-הברית, הוא איתר בארכיון ע"ש רשמן גרינברג של חברת פאראמונט את ההערה שהם בעלי הזכויות. הדבר לא נראה לי, ולכן ערכתי מחקר-שדה בנושא זה וגיליתי שהזכויות לסירטו של לויין שייכות לקרן-היסוד מזה עשרות שנים. שמנו על הסרט חותמת על-ידי שהוא שייך לאומה, וזאת למרות שעותקים שלו מסתובבים בכל מיני ארכיונים, שתובעים עליו זכויות.

"פרט נוסף בעניין שיחזור הבריחה בר-עמוד האש מצוי בקטע המציג שיירה של אמבולנסים, הנוסעים בנופים אירופיים. זהו קטע מצולם אותנטי של אותה יחידת-ברי-

ררנו עם הפרופסורים, שאישרו לנו מבי-חינתם כי אלה אכן סירטי הבריחה. אין ספק כי ניתן לייסד תעשיית-קולנוע שלמה, שתעסוק ושתחזר את סיפור הבריחה, ודר-מה כי באותה תקופה ישבו באירופה נציגים של מה שמכנים, הגניזוס היהודי וזייפו חותמות, תעודות ויחידות-צבא, וסייעו בעניין זה."

מיקבץ תיאורי על הבריחה מצוי ב-תסריט-היסוד של עמוד האש, וזה נוסחו: "לפעמים העבירו את הבורחים בעגלות רתומות לסוסים, או הבריחו אותם במכו-ניות של דואר. קבוצה אחת הגיעה אל הגבול, צועדת בסך עם דגלים, כמו ב-טיול של תנועת-נוער, וברגע המתאים היו הכל חוצים את הגבול בריצה מטרופת. בכמה מעריי-אירופה ישבו מומחים וזייפו תעודות וחותמות. פעם היו הבורחים חיי-לים גרמניים, החוזרים לארצם מן השבי,

ג'מאל אל-חוסייני מעיד לפני הוועדה האנגלו-אמריקאית במקום לשחרר את המופתי

ופעם פליטים יווניים. היה מיקרה שהגיעה לנקודת-גבול קבוצה של יוונים אמיתיים, ומייד עוררה את חשדותיהם של שומרי-הגבול, שכן התעודות היו שונות מהתעו-דות הרגילות (הכוונה לתעודות הרגילות שההגנה ניפקה).

"אחת התחבולות היתה לצרף קרון-משא עמוס בפליטים יהודיים אל רכבת המח-

גדה שניצלה את הרכב הצבאי הבריטי כדי להעביר את רבבות היהודים באי-רופה ממקום למקום."

על אותו קטע-שיחזור מספר לוסין: "נוסף על האמבולנסים, מצאנו בארכיון-ראד בהרי-צופים כל מיני סרטים וקטעי-יומנים נוספים על הבריחה את קטע הי-אמבולנסים וקטעים מצולמים אחרים ביי-